

ΝΕΑ ΖΩΗ

ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟ^N ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ (Β' Κορ. γ' 6)

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ — ΔΙΔΟΚΤΗΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ — ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Γ. Κ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΝ

Πτυχ. ἱεροῦ ἐν ΒΑΜΩ Κρήτης

εἰς Βάμον

ΕΠΑΝΕΡΧΟΜΕΘΑ

«Εἴμεθα ὑπὲρ τοῦ δευτέρου γάμου ὅσον οὐδεὶς ἄλλος
ἐκ πεποιθήσεως».

Οὕτως ἐγράψαμεν μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τὸ ἀπὸ 2ας Μαρτίου
ἐ. ε. ὑπόμνημά μας πρὸς τὸν Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ
Πρόεδρον τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος.

Μόνον ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει μελετήσῃ τελείως ἓνα θεσμόν
καὶ ἔδοξίμασεν ὁ ἴδιος τὰς συνεπείας του, τὰ ἀποτελέσματά του, δύ-
νεται νὰ εἶναι ὑπὲρ ἢ κατὰ τοῦ θεσμοῦ τούτου ἐκπεποιθήσεως, πε-
φωτισμένως, μὲ φανατισμόν. Ἐνῷ ἐξ ἀντιθέτου ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀ-
μελετήτως ὑποστηρίζει ἓνα ζήτημα, ἓνα θεσμόν, τὸν ὁποῖον ἐκκληρο-
δότησε τὸ παρελθόν, διότι οὐδεμίαν συνέπειαν τούτου δοκιμάζει,
διότι ὁ θεσμός αὐτὸς ἄλλους ἀφερᾷ, ἄλλους, τοὺς ὁποῖους δὲν λυπεῖ-
ται, δὲν πονεῖ, πῶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ; Ὡς μόνον ὄπλον του ἀ-
γερῶς ἐπισείει, καὶ ὡς μόνον δικαιολογίαν του φέρει φαρισαϊκῶς,
ὅτι ὑπερασπίζει ἓνα καθιερωμένον θεσμόν! Οὕτω καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ
δολεῖα ὑπεστηρίχθη καὶ διειτηρήθη ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας. Μόνον ἐκεῖ-
νος ποῦ ἀγαπᾷ ποῦ πονεῖ καὶ λυπεῖται τὸν ἄλλον, τὸν συνάνθρωπόν
του, μόνον αὐτὸς κηρύσσεται μὲ θάρρος ἀκατάβλητον, ἀψηφὼν κάθε
διωγμὸν καὶ κίνδυνον, κατὰ παντὸς θεσμοῦ, ὅστις τὸν συνάνθρω-
πὸν του βλάπτει. Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἐλευθερωτοῦ τῶν
καταδυναστευομένων, τοῦ Ἐπαναστάτου κατὰ τοῦ βλαπτικοῦ καὶ
ἐσφαλμένου παρελθόντος, εἶνε σαφὴς, ἀμφεστάτη. Κηρύσσεται ἀπερ-
φράστως καὶ κατηγορηματικῶς κατὰ παντὸς βίου καὶ κατὰ πάσης
πράξεως, ἥτις δὲν ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἀπολύτως ἐλευθέραν θέλησιν καὶ
βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου. Κηρύσσεται ἀπεριφράστως καὶ κατηγορημα-
τικῶς κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἐπιβάλλουν εἰς τοὺς ἄλλους φορτία βα-
κα καὶ δυσβάστακτα, καὶ δι' αὐτῶν ἀντικαθιστοῦν ὅ,τι ἡ Γραφή σα-
στατα παραγγέλλει ὡς μόνον τηρητέον καὶ σωστικόν, οὕτω δὲ κλεί

ουσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων (Ματθ. κ γ' 4 καὶ 14). Ἀπὸ τὰς ἀντιλήψεις αὐτὰς καὶ πεποιθήσεις ἀχθέντες, ἀπὸ τὴν μελέτην τῆς Γραφῆς, ἀπὸ τὴν μελέτην ὅλων ὅσων ἐγράφησαν διὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ γάμου τῶν ἐπισκόπων καὶ τοῦ δευτέρου γάμου τῶν ἱερέων, καὶ τέλος ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας δοκιμασίαν, τὴν σκληρὰν δοκιμασίαν, εἰς ἣν μᾶς ἐρρίψεν ἡ καταδρεμὴ τῆς τύχης (εἰς ἡλικίαν ἔχι γερωντικὴν,) μὲ τρία ὄρφανὰ, ἐξ ὧν τὸ μικρότερον 18 μηνῶν καὶ τὸ μεγαλύτερον 5 ἐτῶν, ἐγράψαμεν κατ' ἐπανάληψιν ὑπὲρ τοῦ δευτέρου γάμου τῶν κληρικῶν. Καὶ ἐγράψαμεν ἵνα διαφωτίσωμεν, ἵνα πείσωμεν, ἵνα συγκινήσωμεν, ἵνα συντελέσωμεν εἰς τὴν ταχύτεραν ἀπελευθέρωσιν τῆς δεινῆς πασχούσης τάξεως τῶν ἐν χηρείᾳ κληρικῶν. Χαίρωμεν ἀληθῶς διότι ἔλαχεν ἡμῖν ὁ κλῆρος νὰ ἀφήσωμεν φωνὴν διαμαρτυρίας κατὰ τῆς ἀντευαγγελικῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ δευτέρου γάμου τῶν κληρικῶν. Τοῦτο τὸ ἐθεωρήσαμεν καθήκον μας χριστιανικόν, καθῆκον μας ἐπιτακτικόν. Καὶ ἐνομίζομεν, καὶ ἠλπίζομεν, ὅτι ἡ φωνὴ τῆς διαμαρτυρίας μας θὰ εὕρισκεν ἡχώ ἐκεῖ ποῦ ἔπρεπεν, ἀλλ' ἠκατήθημεν. Καὶ ἠκατήθημεν διότι παρ' ἡμῖν τοῖς κλεινοῖς ἔλλησι βασιλεύει μία κατὰστασις περίεργος, ἀνεξήγητος καὶ ἀθεράπευτος ἀκόμη, ποῦ δὲν συμβαίνει ἄλλου. Ἀλλοῦ σέβονται, τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ατόμου, τρέχουν τὴν γνώμην του καὶ τὴν προσέχουν, ἀκούουν εὐχαρίστως οἱ μεγάλοι τοὺς μικροὺς καὶ λαμβάνουν ὑπ' ὄψει τὰς γνώμας τῶν διότι ξεύρουν ὅτι ἡ λογικὴ καὶ ἡ περὶ τήρησιν δὲν εἶνε μόνον προνόμιον τῶν μεγάλων, τῶν τιτλοῦχων, ἀλλὰ παντὸς ἀνθρώπου ἰσχυρότερον. Παρ' ἡμῖν, καὶ ἰδίᾳ παρὰ τῷ Κλήρῳ, τῷ διηρημένῳ εἰς τιτλοῦχους καὶ μὴ, εἰς ἀνώτερον καὶ κατώτερον, εἰς τοὺς ἔχοντας τὸ προνόμιον μόνον νὰ ἔχωσι γνώμην καὶ εἰς τοὺς στερουμένους αὐστηρῶς τοῦτο, οἱ ἱερεῖς δι' οὓς εἶνε πασύγνωστα καὶ παροιμιώδη ὅσα ἐγράψεν ὁ μέγας καὶ πολὺς Χρυσόστομος, ὁ ὀνειροπολήσας τοὺς ἱερεῖς εὐχὶ κατωτέρους εὐδενός, ὠνομάσθησαν κατώτερος κλῆρος, ἀφῆθησαν ἀμόρφωτοι, ἐγκατελείφθησαν εἰς ἀληθὴ πενίαν καὶ περιφρόνησιν, καὶ τέλος τοῖς ἀφηρέθη τὸ ἱερώτερον τῶν προνομίων δι' οὗ ἐπρόκειτο ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον: ἦτοι τὸ νὰ ἔχωσιν ἐλευθερίαν πνεύματος καὶ ψυχῆς καὶ ἐπομένως γνώμην ἐπὶ οἰουδήποτε ζητήματος, καὶ ἰδίᾳ τῆς θρησκείας, ἥς ἰτάχθησαν λειτουργοί.

Εἰς ὅλον τὸ κράτος εἶναι ὅκτω ἕως ἐννέα χιλιάδες ἱερεῖς. Πότε ἠρωτήθησαν ἢ ἐζητήθη ἡ γνώμη τῶν ἐπὶ οἰουδήποτε θρησκευτικοῦ ζητήματος; Πότε ἐζητήθη νὰ παρακαθίσωσιν ἀντιπρόσωποι αὐτῶν εἰς συνόδους, ὡς εἶδε, διὰ νὰ ἐκθέσωσι τὰς ἀπόψεις τῶν, τὰς παρέτηρήσεις τῶν; Ποτέ. Ἔτσι μὲν τάξις ἔξ ὅκτω ἕως ἐννέα χιλιάδων περιφρονεῖται τελείως. Ἐὰν δὲ τολμήσῃ κανεὶς ἱερεὺς νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην του, δὲν εἶναι ἀνεκτός. Ἀνάγκη ὁ θρασὺς νὰ φιμωθῇ, νὰ τιμωρηθῇ, νὰ συκοφαντηθῇ, μὴ τηρουμένων οὐδ' αὐτῶν τῶν στοιχειωδῶν προσχημάτων.

Οὕτω καὶ νῦν. Ὅσα ἡ «NEA ΖΩΗ» ἐγράψεν ὑπὲρ τοῦ δευτέρου γάμου τῶν κληρικῶν, καίτοι ἐγράφησαν ἀπείρως ἐκτενέστερον ἀπὸ ἄλλους εἰδικούς, διακεκριμένους καὶ πανορθόδοξου φήμης, ἐπισκόπους, μητροπολίτας, πατριάρχας καὶ θεολόγους μὴ κληρικοὺς, καίτοι ὑπὲρ τοῦ δευτέρου γάμου καμψήφει ἀπεψάνθησαν ἐν τῷ Πα

νορθοδόξω Συνεδρίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀντιπρόσωποι ἐξ αὐτοκέφαλων Ἐκκλησιῶν, καίτοι ἀπὸ τοῦ 1920 ἡ Ἐκκλησία τῆς Σερβίας ἐπέτρεψεν ἀκωλύτως τὸν δευτέρου γάμου εἰς τοὺς κληρικοὺς τῆς, ἐκηρύχθησαν οὕτε λίγο οὕτε πολὺ, ἀντορθόδοξαι!!

Γιατί; Διότι ὁ γράψας εἶνε ἱερεὺς. Ὁ ἱερεὺς καὶ νῦν πῃ ἢ νῦν γράψῃ, τι ἄλλοι εἶπον ἢ ἔγραψαν, καὶ νῦν ἐπικαλεσθῇ ἀκόμη τὴν Γραφήν, δὲν ἐπιτρέπεται! Οἱ μὴ ἀνεχόμενοι αὐτὸν δὲν καταδέχονται νῦν συζητήσουν μαζὶ τοῦ τὸ ἐξωτερικὸν ἀξίωμα καὶ ἡ θέσις τοὺς ἐμποδίζει. Κωλύονται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ φαίνεται! Ζητεῖ ὁ καταδικασθεὶς καὶ συκοφαντηθεὶς νῦν τοῦ δοθῇ ἀντίγραφον τοῦ σκεπτικοῦ τῆς ἀποφάσεως διὰ νῦν ἰδῇ ἐπὶ ποίων ἐπιχειρημάτων ἐστηρίχθη ἡ κατ' αὐτοῦ ληφθεῖσα ἀπόφασις, ἀλλὰ τοῦ τὸ ἀρνοῦνται ἀπολύτως.

Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως ὅλων αὐτῶν, τί εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ γάμου τῶν ἐπισκόπων, καὶ τὸ τοῦ δευτέρου γάμου τῶν κληρικῶν; Εἶνε δόγματα; ὄχι. Ἄν ἦσαν δόγματα, θεμελιώδεις δηλ. ἀλήθειαι, καὶ προσβάλλοντο, τότε οἱ κατὰ τῆς «Νέας Ζωῆς» θὰ εἶχον δίκαιον, Ἄν ἦσαν ζητήματα σκανδαλίζοντα τὰς συνειδήσεις τῶν πιστῶν, πάλιν θὰ εἶχον δίκαιον. Ἀλλ' οὕτε τὸ ἓνα, οὕτε τὸ ἄλλο εἶνε. Εἶνε ἀπλῶς ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ἃ εὐτυχῶς μάλιστα, ἡ ἀπόλυτος πλειονότης τῶν πιστῶν τὰ ἔχει καταδικάσει τελείως ἐν τῇ συνειδήσει τῆς, δύναται τις νῦν εἶπῃ, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν. Ὅσον δὲν δύναται κανεὶς νῦν κηρύξῃ τὴν μεταβολὴν τοῦ ἡμερολογίου ἀντορθόδοξον, τόσον καὶ ἀπείρως περισσότερον, δὲν δύναται νῦν κηρύξῃ ἀντορθόδοξον καὶ τὴν γνώμην ἐκείνων οἵτινες εἶνε ὑπὲρ τοῦ γάμου τῶν ἐπισκόπων καὶ ὑπὲρ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου ἀκόμη τῶν κληρικῶν, διότι θὰ ἐτίθετο ἀντιμέτωπος τῆς Γραφῆς, ἣτις κηρύσσεται κατηγορηματικῶς ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, ἡ ἀπαγόρευσις τῆς συζητήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων εἶνε ἡ μεγαλύτερα αἴρεσις κατὰ τὸν μέγαν διδάσκαλον τοῦ Γένους ἡμῶν τὸν Κοραῆν: «Τὸ νῦν λέγει τις, ὅτι πρέπει νῦν πιστεύωμεν χωρὶς ἔρευνης, εἶνε μίᾳ αἴρεσις, καθὼς λέγει ὁ μέγας Ἀθανάσιος μεγαλύτερα αἴρεσις ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας αἵρεσεις. Αὐτὸ εἶνε ἰδιὸν τῶν ψευδοθησκειῶν τὸ νῦν φοβῶνται τὴν ἔρευναν, διότι μὲ τὴν ἔρευναν ἐλέγχεται ἡ σαθρότης τῶν. Τῶν χριστιανῶν ἡ θρησκεία δὲν φοβεῖται τὴν ἔρευναν, δὲν τρέμει τὴν ἐξέτασιν» (Πλάτωνος μητρ. Μόσχας «Ορθόδοξος Διδασκαλία», σελ. 1'—1β').

Τόσοι καὶ τόσοι ἔγραψαν ὑπὲρ τοῦ γάμου τῶν ἐπισκόπων καὶ τοῦ δευτέρου γάμου τῶν κληρικῶν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμας νῦν διακηρύξῃ τὰ ὑπ' αὐτῶν γραφέντα ὡς ἀντορθόδοξα. Ἀπλῶς εἰ ἀντιφρονεῖν τες ὑπερήσπισαν τὴν ἀποφίν των διὰ τῆς γραφίδος εὐγενῶς, ὡς ἀρμόζει εἰς τοὺς συζητητὰς πρὸ ἐτῶν 15 ὁ σεβασμ. μητροπ. νῦν Θεσσαλονίκης κ. Γεννάδιος, ἔγραψε διὰ μακρῶν ὑπὲρ τοῦ γάμου τῶν ἐπισκόπων καὶ ὑπὲρ τοῦ β' γάμου τῶν κληρικῶν εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδομένον καὶ νῦν λίαν ἀξιόλογον περιοδικὸν «Γρηγόριος ὁ Παλαμάς» (τευχ. 26ον, 28ον, 30ον, 33ον καὶ 34ον). Τοῦτον ἀντέκρουσεν ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ ὁ τότε μητροπ. Βερρείας Καλλίνικος Δελιδάνης (τευχ. 37ον, 38ον, καὶ 39ον). Ὁ Θεσσαλονίκης ἐδευτερολόγησε διὰ μακρῶν (τευχ. 42ον κ. ἐ.) καὶ ὁ Βερρείας ἀπήντησεν εἰς τὴν δευτερολογίαν του ἐπίσης διὰ μακρῶν (τευχ. 47ον κ. ἐ.) Ὁ Βερρείας

καίτοι ὅλως ἀντιθετός τῶν ἀντιλήψεων τοῦ Θεσσαλονίκης ὃν ἀντέκρουσε μὲ ὁρμήν ἐν τῇ τυχούσῃ, οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ἐσκέφθη νὰ ὀνομάσῃ καὶ διακηρύξῃ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα ὡς ἀντορθόδοξα! Καὶ εἶνε μεστός εὐγενείας καὶ ἀβρότητας ὁ πρόλογος τῆς δευτερολογίας τοῦ σεβασμ. μητροπ. Θεσσαλονίκης (τευχ. 42ον «Γρηγορίου Παλαμά») «Δὲν ἡσθάνθην, γράφει, τόσῃν εὐχαρίστησιν ἐξ ὧν μοι ἐλέχθησαν ἡ δι' ἐπιστολῶν μοι διεβιβάσθησαν παρὰ τινῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐπιδοκιμαστικῶς διὰ τὴν ἐν τῷ «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» δημοσιευθεῖσαν μελέτην μου ὑπὸ τὸν τίτλον «τὸ ζήτημα τοῦ γάμου τῶν κληρικῶν» ὅσην ἐκ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀντιρρήσεων τοῦ πολυμαθοῦς σεβασμ. μητροπ. Βερροίας κ. Καλλινίκου Δελικά νη, δημοσιεύσαντος περισπούδαστον ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ ἀντιρρητικὴν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ γάμου τῶν κληρικῶν». Διὰ τὰ πρῶτα αἰσθάνομαι βεβαίως ποῖαν τινα εὐχαρίστησιν, διότι ὑπῆρξαν ὁπωσδήποτε καὶ τινες ἐκτιμήσαντες τὴν μικρὰν μου μελέτην καὶ ἐπιδοκιμάζοντες τὴν ταπεινὴν γνώμην, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀντιρρήσεων καὶ παρατηρήσεων τοῦ ἀγίου Βερροίας, καὶ οἰουδῆτινος ἄλλου ἀντιφρονούντος ἐπιτυχάνεται ὁ σκοπὸς τῆς μελέτης μου, νὰ συνεχισθῇ δηλ. ἡ ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ τάτου ζητήματος συζητήσις, ἥτις πηγάζουσα ἐξ ἀγνοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας διαφύροντος καὶ διεξαγεμένη ἐν πνεύματι ἐπιστημονικῷ καὶ ἀνευ προσωπικῶν ἀποκρίσεων, ἐγκλήσεων καὶ ἀντεγκλήσεων, ἀποβαίνει πάντοτε πολῦτιμος καὶ ὑπὸ τὴν ἐπεψιν τῆς προπαρασκευῆς ἐργασίας καὶ ἐδάφους διὰ τὴν ἐν τῷ καιρῷ τῷ προσήκοντι λύσιν τοῦ ζητήματος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδοὺ ὁ λόγος δι' ὃν εἶπον ἀνωτέρω ὅτι μεῖζονα ἡσθάνθην εὐχαρίστησιν ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς μελέτης μου «παρατηρήσεων» τινῶν ἀπὸ κανονικῆς καὶ ιστορικῆς ἀπόψεως τοῦ ἀγίου Βερροίας, ἀποδεχόμενος πληρέστατα τὴν ὀρθότητα τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προτασσομένου Ρωμαϊκοῦ νομικοῦ ἀξιώματος «*audiat et altera pars*» — ἀκουσθήτω καὶ ἡ ἑτέρα γνώμη — τοῦ ὅπερ ταῦτον πρὸς τὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων νομικὸν ἀξιῶμα «μὴ δίκην δικάσης» πρὶν ἀμφοῖν μὴ θοὺν ἀκούσης».

Οὕτω καὶ ἡμεῖς θὰ ἡσθάνομεθα τὴν μεγαλυτέραν εὐχαρίστησιν ἂν οἱ ἀντιφρονούντες μας ἀπικρευν διὰ τῆς γραφίδος, διὰ τῆς συζητήσεως, ἀποδεικνύοντες ὅτι σέβονται τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως καὶ τῆς ψυχῆς, ἣν ὁ Χριστιανισμὸς ὡς βασικὸν ἄρθρον τοῦ ἔχει ἀνακηρύξει. Ἐν ἐσφαλόμεθα, τί ὠραιότερον ἀπὸ τοῦ νὰ τὸ ἀποδείξῃ ὁ Σεβασ. Γόρτυνος καὶ Μεγαλουπόλεως, ὁ εἰσηγηθεὶς παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ν' ἀνακηρυχθῶσιν ὡς ἀντορθόδοξα, ὅσα ἡ «Νέα Ζωή» ἔγραψε, καὶ οὕτω νὰ μάς πείσῃ καὶ μαζί μὲ ἡμᾶς τοὺς ὁμόφρονάς μας, καὶ εἰς τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις τῶρα τόσα χρόνια ἐπιτρέπει ἀκωλύτως τὸν δεῦτερον γάμον εἰς τοὺς κληρικοὺς τῆς, νὰ βροντοφωνήσῃ, ἔλτ. «Ἰσαὶ ἀντορθόδοξος»;

Διότι ἐν ἐκ τῶν δύο, ἢ πάντες οἱ γράψαντες ὑπὲρ τοῦ γάμου τῶν ἐπισκόπων καὶ τοῦ δευτέρου γάμου τῶν κληρικῶν, καθὼς καὶ ἡ Σερβικὴ Ἐκκλησία, εἶνε ἀντορθόδοξοι, καὶ τότε μόνον ὅταν τὸ ἀποδείξῃ ὁ Σεβασ. Γόρτυνος καὶ Μεγαλουπόλεως, ἡ εἶνε ὀρθόδοξοι, ὅποτε ὁ Σερβισμῶτατος ἐλπίζομεν νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι δὲν εἶνε ἐν τάξει

C. H. SPURGEON

Η ΥΜΕΤΕΡΑ ΣΩΤΗΡΙΑ

«Τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν» Φιλ. 2, 12.

Ὁ ἁπόστολος προτρέπει νὰ θεωρῶμεν τὴν σωτηρίαν ὡς τὸ ἀνώτατον ἀγαθόν, καὶ νὰ τὴν ἐπιδιώκωμεν μὲ πᾶσαν φροντίδα καὶ προσοχήν. Πρῶτον διότι περιέχει πράγματα σπουδαιότατα. Τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς ἁμαρτίας, τὴν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δικίωσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐξελαστικῇ θυσίᾳ καὶ τῷ ἐξαγιαστικῷ αἵματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ τὴν ἐλευθέρωσιν ἡμῶν ἀπὸ τῆς παρουσίας καὶ τῆς μελλούσης ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Δεύτερον διότι ἀναφέρεται εἰς ἡμᾶς ἀπ' εὐθείας καὶ ὄχι εἰς ξένον.

Εὐχομαι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ προσηλώσῃ τὸν νοῦν σας εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς ἰδικῆς σας, προσωπικῆς σωτηρίας, εἰς «τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν».

Ἐὰν σωθῇτε, ἡ σωτηρία θὰ εἶνε ἰδικόν σας κτήμα, σεῖς θὰ τὴν ἀπολαύσητε. Ἐὰν ἀντιστροφῶς δὲν σωθῇτε, τὸ ἔγκλημα θὰ εἶνε ἰδικόν σας, σεῖς θὰ εἰσθε οἱ ἔνοχοι. Τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας θὰ πιεζῇ τὴν ἰδικὴν σας ψυχὴν καὶ ὄχι ἄλλου τινός. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Θεοῦ οἱ ἰδικαί σας ἁμαρτίαι γράφονται ἀμέσως ὑπὸ τὸ ἰδικόν σας ὄνομα. Διὰ τοῦτο ἀγαπητοί, τὸ ζήτημα εἶνε ὅπως διόλου προσωπικόν, σεῖς πρέπει νὰ ζητήσητε προσωπικὴν, ἰδικὴν σας σωτηρίαν, προσωπικὴν συγχώρησιν. Ἄλλως εἰσθε χαμένοι. Κανεὶς ἄλλος δὲν μπορεῖ νὰ λουσθῇ εἰς τὸ αἶμα τοῦ Χριστοῦ. Κανεὶς ἄλλος δὲν μπορεῖ νὰ πιστεύσῃ διὰ λογαριασμόν σας. Κανεὶς ἄλλος δὲν μπορεῖ νὰ λάβῃ τὸ μέρος σας ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ὡς Κριτοῦ. Κανεὶς νὰ πρεσβεύσῃ διὰ σᾶς. Κανεὶς νὰ γίνῃ ὁ ἀνάδοχος σας. Ἡ ἰδέα αὕτη εἶνε τερατώδης. Σεῖς οἱ ἴδιοι πρέπει νὰ μετανοήσητε, οἱ ἴδιοι νὰ πιστεύσητε, οἱ ἴδιοι νὰ ἐπιστρέψητε εἰς τὸν Θεόν διὰ τοῦ αἵματος καὶ τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλος τρόπος δὲν ὑπάρχει. Σεῖς οἱ ἴδιοι διὰ τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ λάβετε ἄφεσιν, γὰ γίνετε δεκτοί, νὰ τύχητε τῆς ἐλεηθείας, ν' ἀναγεννηθῇτε. Τὸ πρᾶγμα εἶνε καθαρῶς καὶ καθ' ὁλοκληρίαν, προσωπικόν. Ἡ ἰδικὴ σας σωτηρία, ἡ ἰδικὴ σας ἀπόλαυσις.

Τώρα σκέφθητι σοβαρῶς ὅτι σὺ ὁ ἴδιος πρέπει ν' ἀποθάνῃς διὰ τὰς ἁμαρτίας σου. Κανεὶς ἄλλος δὲν μπορεῖ ν' ἀποθάνῃ διὰ σέ. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ γλυτώσῃ, νὰ λυτρώσῃ τὸν ἀδελφόν σου. Πᾶς τις πρέπει νὰ περᾶσῃ διὰ τῆς σιδηρᾶς πύλης τοῦ θανάτου, ῥουαχὸς του. Καὶ ὁ θάνατος θὰ σοῦ φέρῃ ἢ προσωπικὴν εὐτυχίαν, ἢ προσωπικὴν καταστροφὴν. Οἱ ἰδικοὶ σου ὀφθαλμοὶ ἢ θὰ ἴδωσιν τὸν Θεόν ὡς Πατέρα σου, ἢ θὰ τὸν ἴδωσιν ὡς Κριτὴν καὶ τιμωρόν σου. Σὺ ὁ ἴδιος θὰ φορέσῃς τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ἢ θὰ κυλίσῃς εἰς τὰς φλόγας τῆς αἰωνίου κολάσεως. Θὰ ἔχῃς προσωπικὴν, ἰδικὴν σου κατοικίαν ἐν τῇ οὐρανῇ τῇ, Θείας μακαριότητος, ἢ ἐν τῇ Ἄδῃ τῇ ἀνεκφράστου δυστυχίας, ἀναλόγῳ τῆς προσωπικῆς ἰδικῆς σου πίστεως, ἢ ἀπί-

στίας πρὸς τὸν Χριστόν. Ἐὰν σωθῇς, σὺ θὰ σωθῇς καὶ σὺ θ' ἀπολαύσῃς τ' ἀγαθὰ τῶν «εὐλογημένων». Ἐὰν χαθῇς, σὺ θὰ χαθῇς καὶ ἡ κεφαλὴ σου θὰ φέρῃ ἐπάνω της τὸ ἀστροπελέκι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, σὺ θὰ εἶσαι κατηραμένος.

Ὁ μόνος ἀντικαταστάτης, ὁ μόνος ἀντιπρόσωπός σου εἶνε ὁ Χριστός. Οὕτως ὁ Θεὸς ὥρισε καὶ τὸ νὰ δεχθῇς Αὐτὸν ὡς τοιοῦτον πρέπει νὰ γίνῃ τώρα, σήμερον, εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν, ἐφ' ὅσον εἰσέτι ἀναπνέεις ἐπὶ τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο πρόσδεξε καλὰ. Σκέφθητι σοβαρῶς διὰ «τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν».

Ἄς μὴ σὲ συμπαρασύρῃ ἡ ἀδιαφορία τὴν ὁποῖαν ἄλλοι δεικνύουν εἰς τὸ ζήτημ' αὐτό. Ἄς μὴ σὲ σκανδαλίζει καὶ σὲ ἀπατᾷ τὸ κακὸν παράδειγμα τῶν λεγομένων Χριστιανῶν. Ἰδίᾳ ἄλλοι ἀδιαφοροῦν, δὲν ἔπεται ὅτι σὺ δικαιολογεῖσαι. Τὸ ὅτι ὑπάρχουν καὶ Χριστιανοὶ χάριτινοι σὺ πρέπει νὰ προσέχῃς νὰ μὴ καίῃς μετὰ μ' αὐτούς. Ἄν ἐκείνοι εἶνε μόνον «αὐτὸ ὄνομα Χριστιανοί, κίβδηλοι Χριστιανοί, ἀκριβῶς τοῦτο πρέπει νὰ σὲ πείσῃ σὺ νὰ γίνῃς ἀληθὴς Χριστιανός, γνήσιος Χριστιανός. Ἐν δὲν ὑπῆρχον γνήσια νομίσματα, τὰ κάλ-πικα δὲν θὰ ἐγίνοντο. Καὶ ὅταν ὑπάρχουν κάλπικα πρέπει σὺ νὰ προσέχῃς νὰ ἀποκτήσῃς τὰ γνήσια. Σκέπτου πάντοτε «τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν».

Ὅταν εἰς τὸ νεκροταφεῖον βλέπῃς ἕνα νέος τάφος ν' ἀνοίγεται ὅταν εἰς τὸν δρόμον οἱ ὀφθαλμοί σου παρακολουθοῦν ἕνα νέον νεκρὸν καὶ ὁδηγεῖται εἰς τὸν τάφον του, σκέπτου σοβαρῶς διὰ «τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν». Καὶ σὺ θ' ἀποθάνῃς καὶ δι' ἐσὲ θ' ἀνοιχθῇ εἰς νέος τάφος. Θὰ εἶνε ὅμως αὐτὸς ἡ θύρα πρὸς τὴν αἰώνιον σου ζωὴν, ἢ πρὸς τὴν αἰώνιον σου καταδίκην;

Ὅταν ἀκούῃς διὰ τὴν οἰκτρὰν τύχην τῶν κακούργων καὶ ἐγκληματιῶν, ἐνθουμασθὲ καὶ τὴν ἰδικὴν σου τύχην. Ὡς πρὸς τὸν Θεὸν εἶσαι ἐγκληματίας ἁμαρτωλός. Ἡμπορεῖς ν' αὐτοπατάσῃς καὶ νὰ νομίζῃς ὅτι εἶσαι καθά-ρως καὶ ἁμώμος. Ἀλλ' ἡ αἰσὺς τοῦ σέρνει ἢ συνείδησίς σου, καίτοι μόνον σὺ τὴν ἀκούεις, σὲ κάμνει ν' ἀνατριχιάζῃς τὴν ἡμέραν καὶ νὰ τρομάζῃς τὴν νύκτα εἰς τὸν ὕπνον σου. Ἐὰν δὲν μετανοήσῃς καὶ ἡ ἰδικὴ σου τύχη θὰ εἶνε ἀπαράλλακτη ὅπως ἡ τῶν κακούργων. Ἡ ἁμαρτία σου θὰ σ' εὕρῃ, εἴτε τώρα εἰς τὴν ζωὴν σου, εἴτε κατόπιν εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου σου. Σκέπτου λοι-πὸν τώρα σοβαρῶς διὰ «τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν.» Μὴ μένῃς ἔτι μετὰ τῶν ἀμετανοήτων.

Ὑπάρχει ὁμοῦ καὶ μία ἄλλη τάξις, εἰς τὴν ὁποῖαν ἡ σκέψις αὐτὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ διεγερθῇ καὶ νὰ ἐντυπωθῇ. Τοιαύτη εἶνε ἡ τάξις ἐκείνη εἰς τὴν ὁποῖαν καὶ ἐγὼ ἀνήκω, ἡ τάξις ἡ ὁποία κατέχει ἀξιώματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ ἱεροκηρύκων. Εἰν' εὐκολώτατον ν' ἀπατηθῇ τις ἐκ τοῦ ἀξιώματος τὸ ὁποῖον κατέχει ὡς διδάκαλος καὶ ποιμὴν τῶν ψυχῶν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ὡ! ἀδελφοί μου! διατρέχοντες ὅλοι τὸν αὐτὸν κίνδυνον. Ὅλοι δυνάμεθα νὰ φαντασθώμεν, ἐπειδὴ εἴμεθα ἱερωμένοι καὶ ἐπειδὴ καταγινόμεθα μετὰ τὰ Θεῖα καὶ Ἱερὰ πράγματα, διὰ τοῦτο εἴμεθα ἐξη-σφαλισμένοι. Πάντοτε δέσμευται τοῦ Ὑψίστου νὰ μὴ μὲ ἀφήσῃ νὰ πέσω εἰς τὴν

τρομεράν αὐτὴν αὐταπάτην, ἀλλὰ νὰ μοῦ δώσῃ χάριν ν' ἀγκαλιάζω τὸν σταυρὸν, ὡς εἰς ταλαίπωρος ἀμαρτωλός, τοῦ ὁποίου ἡ μόνη ἀνάπαυσις εἶνε τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Συνάδελφοι ἱεροκήρυκες, ποιμένες καὶ κληρικοί, μὴ φαντάζεσθε ποτὲ ὅτι ἡ θέσις καὶ τὸ ἀξίωμα σας δύναται νὰ σας σώσῃ. Ὁ Υἱὸς τῆς ἀπωλείας ἦτο εἰς τῶν Ἀποστόλων, κατὰ τὸ ἀξίωμα μεγαλεῖσρος παντὸς κληρικοῦ, καὶ ὅμως ἡ καταστροφή του εἶνε μεγαλειτέρα. Διὰ τοῦτο σεῖς, οἱ ἡγούμενοι τοῦ Ἰσραὴλ, προσέχετε «τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν».

Εἰς τὸν αὐτὸν κίνδυνον εἶνε ἐκτεθειμένοι σὺν καὶ ἀρκετοὶ Χριστιανοί, οἱ ὅποιοι νομίζοντες ἑαυτοὺς τύπους τῆς ὁρθῆς καὶ ἀκριβοῦς γνώσεως πάντων τῶν θρησκευτικῶν ζητημάτων, λαμβάνουν ἀγέρωχον στάσιν ἐπ' κριτῶν καὶ καταδικαστῶν, μ' ἓνα ἄερα ὑπέροχον, ὥσάν νὰ κατῆλθον ἐξ οὐρα νοῦ πληρεξούσιοι τοῦ Θεοῦ. Ὡ, σὺ κύριε τάδε, στάθμισον σεαυτόν! Εἰς μὲν τὴν, εἰς μὲν τὴν κόπτεσαι μὲ κόμπον καὶ στόμφον, μὲ φωνασκίας καὶ σχήματος ἐπιβολήν, μὲ φανατισμὸν διὰ τὸ γράμμα καὶ μὲ ψυχοπάθειαν διὰ τὴν σκιάν καὶ τ' ὄνομα μόνον. Ἐὰν δὲν αἰσθάνεσαι τὴν δύναμιν καὶ τὴν ζωὴν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀληθείας, καλλήτερα σπεῦσον νὰ εὗρῃς τώρα «τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν».

Εἶνε καὶ ἄλλοι ἀκόμη, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ δίδουν περισσοτέραν προσοχὴν «εἰς τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν». Μερικοὶ ὅταν ἀναγινώσκουν τὰς Γραφὰς ζητοῦσι νὰ δώσουν ἑλπὴν τὴν ἔμφασιν εἰς μερικὰς ἰδικὰς τῶν θεωρίας καὶ ἰδέας, τὰς ὁποίας δῆθεν ἐξάγουν μὲ πνεῦμα βαθύτερον. Αὐτοὶ διαρκῶς καταγίνονται ὡς οἱ Πεντηκοστηανοὶ μὲ «τὰς γλώσσας», οἱ Χιλιασταὶ μὲ τὴν Χιλία τηρίδα, οἱ Σαββατιανοὶ μὲ τὸ Σάββατον καὶ ἄλλοι μὲ τοὺς τύπους καὶ τὸ ἡμερολόγιον, μὲ τὰς νηστίας, καὶ τὰς ἐορτάς, μὲ τὴν μάχην τοῦ Ἀρμαγγεδὼν καὶ τὴν συμβολικὴν γλῶσσαν τῆς Ἀποκαλύψεως. Παραμελοῦν ὅμως τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν βυθιζόμενοι εἰς τὸν βόθρον τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης, τῆς μεταλλοδοξίας, παραλόγων ἀπαιτήσεων καὶ συζητήσεων. Ἀκουσέ μου, φίλε, καλλύτερον εἶνε διὰ σέ νὰ γνωρίζῃς τὸν Χριστὸν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ ζωῇ σου καὶ νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι ἡ ψυχὴ σου ἀναπαύεται εἰς τὸ ἱλαστήριόν Του θάνατον, παρὰ νὰ ἐξονυχίζῃς πράγματα τῆς φυσιοῦσης γνώσεως. Σπουδάζετε «τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν».

Γνωρίζω ἀκόμη καὶ ἄλλους οἱ ὅποιοι ἔχουν ἀνάγκην νὰ προσέχουν εἰς τὴν ἰδικὴν τῶν σωτηρίαν. Αὐτοὶ εἶνε οἱ ψιθυρισταί, οἱ καχύποπτοι, οἱ καταλάλοι, οἱ φιλοκατήγοροι, οἱ ἀλλοτριοπράγμονες, καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι, εἰς τῶν ὁποίων τὸν μὲν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ὑπάρχει ἐξέχουσα μία μεγάλη δοκός, εἰς δὲ τὸν ἀριστερὸν εἶνε προσκολλημένον ἓν μικροσκοπίον. Ὡ σεῖς κύριοι, προσέξτε εἰς τὸν ἑαυτὸν σας, προσέξτε καλῶς εἰς τὸν ἑαυτὸν σας. Ἐὰν ἐκεῖνη ἡ ὀξυδέρκεια τῶν ὀφθαλμῶν σας, μὲ τὴν ὁποίαν βλέπετε τὰς ἐλλείψεις τῶν ἄλλων ἐστρέφετο ἐντὸς τῆς ψυχῆς σας, τὸ ἐκεῖ μέσα θέαμα νὰ σας ἐτύφλωνε μὲ τρόμον. Εὐλογημένος ὅμως θὰ ἦτο ὁ τρόμος αὐτός, ἐὰν ἐστρέφεσθε πρὸς τὸν Σωτήρα, ὅστις θὰ ἤθελε ν' ἀνοίξῃ καὶ πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς σας ὥστε νὰ ἰδῇτε τὴν σωτηρίαν σας.

Τέλος εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν πρέπει νὰ συμπεριλάβῃ καὶ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐν ᾧ δὲν ἠνοίξαν τὴν Καινὴν Διαθήκην νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, νὰ γνωρίσουν Αὐτόν, ὅποτε θὰ ἦσαν πολὺ διαφορετικοὶ εἰς τὰς σχέσεις τῶν μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· ἐνᾷ ἀγνοοῦν τελείως τὴν οὐσίαν τῆς θρησκείας, ἐν τούτοις προσποιοῦνται ὅτι εἶνε ἡ Σαμψὼν ταύτης. Σὰς εἰδοποιῶ καὶ σὰς ὅτι πολλοὶ θὰ εὗρεθῇτε εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ Μεγάλου Κριτοῦ. Πῶς θέλετε σωθῆ; Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν, ζητήσατε νὰ γνωρίσετε τὸν Χριστὸν διὰ τὴν «ὑμετέραν σωτηρίαν»

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Ἡ ΑΝΑ ΜΕΣΘΝ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΦ' ΕΝΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΑΦ' ΕΤΕΡΟΥ ΠΑΛΗ

Τὸ θαῦμα καὶ ἡ φύσις αὐτοῦ.—Ὁ θρίαμβος τῆς θρησκείας κυρούμενος ὑπ' αὐτῶν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν

Σειρὰ φιλοσοφικῶν ἄρθρων τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΡΝΕΛΛΟΥ

Καθηγητοῦ Μαθηματικῶν

Ζ'.

«Ἡ γὰρ ἐνέργεια τοῦ νοῦ ζωή»

Τὸ **ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΣ** δ' ὀκριβὲς συμπέρασμα, εἰς ὃ κατελήξαμεν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἡμῶν ἄρθροις, ὅτι τουτέστιν ἀληθεύει **ΑΠΟΛΥΤΩΣ** τὸ ἐν ταῖς Γραφαῖς εἰρημένον, ὅτι ὁ Κύριος ἐποίησεν δσα ἠθέλησεν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καταδεικνύεται καὶ διὰ τῆς ἐξῆς ἀδαμαντίνης σκέψεων σειρᾶς, ἥς οὐδὲ ἰῶτα ἐν νὰ κινήθῃ δύναται, οὐδὲ κεραία μία νὰ μετατεθῇ:

Ἡ ἔκφανσις τῆς Νοήσεως ὑπῆρξεν ἐν χρόνῳ ἢ εἶνε ἄχρονος;

Ἴδους ἐν δίλημμο, μεταξὺ τῶν δύο θέσεων τοῦ ὁποίου συντρίβεται ἀφράστως ὁ ὕλισμός, ὁ ἐξαρτῶν τῶν φαινομένων τὴν ἐκτύλιξιν ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τῶν πτωχῶν στοιχείων τῆς ὕλης, καφίστάμενος χνοῦς, ἵνα ὑπὸ τὴν ὀμηρικὴν θυέλλῃς πνοὴν κραταιῶς, ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς Γῆς, ἀπαλασσομένης ἀπὸ τοῦ ἐπονειδίστου τούτου στίγματος καὶ τῶν κακῶν ἀπαξυπάντων, ἅπερ τοῦτοφ φυσικῶς συμπαρομαρτοῦσι!

Καὶ ἐνταῦθα, ὥς καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ διλήμματι, δύο θέσεις μόνον ὑπάρχουσι, τρίτης μὴ διδομένης, οὐδ' ἔχνους κενοῦ μεταξὺ αὐτῶν καταλειπομένου. Ἡ ἢ ἔκφανσις τῆς Νοήσεως ὑπῆρξεν ἐν χρόνῳ ἢ εἶνε ἄχρονος. Πάντως δέ, ἢ μία ἐκ τῶν δύο τούτων θέσεων ἀληθεύει, νῆς ἐτέρας ἀναγκάως ψευδομένης διὰ τὴν ἀκραν πρὸς τὴν ἄλλην ἀντίφασιν. Φέρε λοιπὸν διερευνήσωμεν ἐν ἐσχάτῃ ἀκρι-

βαίει τὴν πρώτην τῶν δύο θέσεων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων, ἐπαναλαμβάνομεν, συντρίβεται ὁ ὕλισμός, ὡς ἐν μύλαις πανσθενῶν λεόντων. Ἰδοὺ αὖτις: Ἡ ἔκφανσις τῆς νοήσεως ὑπῆρξεν ἐν χρόνῳ. Ἀλλὰ ἡ ἔννοια τοῦ χρόνου περιέχει ἐν ἐαυτῇ φύσει τὴν ἔννοιαν τοῦ «ὀρίου». Πᾶν τὸ ἐν χρόνῳ γενόμενον, ἔχει ἀναγκάως ὄριον, ἐντεῦθεν τοῦ ὁποίου ἀρχεται, ἐπέκεινα οὗτου ἐπομένως μὴ ὄν. Ἄρα ἐὰν ἡ ἔκφανσις τῆς Νοήσεως πληρῇ ἐν χρόνῳ, ἔπεται ἀναγκάως ἐντεῦθεν, ὅτι πρὸ τῆς χρονικῆς ἐκείνης στιγμῆς, καθ' ἣν ἡ ὥς εἴρηται ἤστροψεν ἔκφανσις τῆς Νοήσεως ἐν μέσῳ ἀπολύτου κρατοῦντος σκότους, «Νοοῖν» δὲν ὑπῆρχεν, αἶτε τοῦ ὀρίου τούτου ἐντεῦθεν τῆς Νοήσεως τὰς ἐαυτῆς ἀστραπὰς δούσης.

Ἄλλ' ἂν ἡ «θέσις» αὕτη ἀληθεύῃ, ἂν δηλονότι ἐν χρόνῳ ἡ «Νόησις» ὑπῆρξεν, ἀκολουθεῖ ἄρα ἐκ τούτου ὅτι ἡ ἔγχρονος τῆς Νοήσεως ἔκφανσις, χωριζομένης δι' ἀποτόμου γκαμμῆς ὅλως ἀποκλειστικοῦ ὀρίου ἀπὸ τοῦ πρὸ ταύτης κρατοῦντος κυριολεκτικῶς ἀπολύτου ἐρέβους, προέκυψεν ἐκ τῆς ἀνοίας, ἀνοίας ἀπολύτου!

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν οἱ ἀριθμοὶ ἔν, δύο, τρία, τέσσαρα ἑκατὸν . . . χίλια . . . ἑκατομμύριον ἄπειρον, προέκυψαν ἐκ τοῦ ἀπαισιῶς χαίνοντες μηδενός, ἐπερ ἀποτελεῖ τὴν πλήρη τῆς «μονάδος» ἀρνησιν, ὡς βεβίως καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως ταύτης προκύπτοντων ἀριθμῶν!!! Τὸ μηδὲν καθ' οἷον οἷονδῆποτε τρόπον καὶ ἂν ἐπαναληφθῇ οἷονδῆποτε ὁδῶ συνδιαζόμενον, εἶνε ὅλως ἀνίκανον νὰ δώσῃ ἀριθμόν, διότι ἡ ἔννοια τοῦ «ἀριθμοῦ» καὶ ἡ ἔννοια τοῦ «μηδενός» ἀποκλείονται ἀποτομῶτα.

Οἱ ὕλισται, ἐν δουλλήπτῳ κουφότητι, ἐνόμισαν, ὅτι ἂν παρεμβάλωσιν ἀπὸ τῆς χρονικῆς στιγμῆς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφανείας τοῦ ἀνθρώπου 250.000 ἔτων μέχρι σήμερον, ἢ καὶ πληθὺν ἑκατομμυρίων ὅλων, ἢ τέλος πάντων καὶ ἀριθμὸν ἔτων ὅπωςδήποτε ἤσσαντι κρατεῖ μεγίστη σύγχυσις ἀριθμῶν καὶ ἐν αὐτοῖς περὶ τοῦ ζητήματος τούτου θὰ κατάρθουν διὰ τοῦ ὅγκου τῶν χιλιάδων ἔτων ἢ τοῦ ἑκατομμυρίου τούτου νὰ ἐξηγήσωσι τὸ φαινόμενον τῆς ἐλλόγου νοήσεως τοῦ μυστηριώδους τούτου ὄντως, ὅπερ ὁ Ἰσοκράτης ὥριζεν ὡς μάλιστα ἐν ἐλαχίστῳ.

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶνε ψευδέστατος ὁ χρονικὸς οὗτος τῶν χιλιάδων ἔτων ὅγκος—θὰ καταδειξώμεν πόσον ἀνεπισημόνως καὶ ἐν ἡμεῖς τούτῳ τοῦ χρονικοῦ ὑπολογισμοῦ σκέπτονται—δὲν ἠδυνήθησαν οἱ ὕλισται νὰ ἐννεήσωσιν ὅτι οὐχὶ διὰ 250.000, οὐχὶ διὰ 250.000.000 οὐχὶ διὰ 250.000.000.000 ἔτων, ἀλλ' οὐδὲ δι' οἷονδῆποτε ἀφαντάστου ὅγκου χρόνου, εἶνε δυνατὴ ἡ «γεφυρώσις» τοῦ ἀνὰ μέσον τῆς πλήρους καὶ ὁλοσχεροῦς ἀνοίας, ἀφ' ἐνός, καὶ τῶν θεσπεσίων τῆς Νοήσεως ἀστραπῶν ἀφ' ἐτέρου.

Καὶ δὲν γεφυροῦνται τὸ χάος τοῦτο, τὸ ὑπεραβυσσῶδες, καὶ δὲν λύεται τὸ ζήτημα οὗτο τῆς μετατροπῆς τῆς πλήρους καὶ ἐρεβώδους ἀνοίας εἰς νόησιν, δι' οἷς υδῆπο' ε ὄγκου χιλιάδων ἢ ἑκατομμυρίων ἢ τρισκατομμυρίων ἐτῶν, διότι ἐν τῷ ὑψίστῳ τεύτῳ καὶ λεπτοπιλέπτῳ τῆς φιλοσοφίας προβλήματι δὲν παρεμβαίνει τοῦ χρόνου τὸ στοιχεῖον καὶ ἐπομένως οἷοσδήποτε ὄγκος ἐν τῶν, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο μένει ἐν φοικαλέως χαίρον μὴδὲν!

Ἡ νόησις — καὶ εἶνε τοῦτο πάσης ἀμφιβολίας ἐκτός — ἐξαστράπτει ἐν ὀργανισμοῖς. Ἄλλ' ἢ διαμόρφωσις τούτων προϋποτίθην ἤδη «Νόησιν», τόσῳ θαυμασίως τὰ ὀργανατούτων νοήσαν καὶ διαπλάσαν, τόσον ὑπερφῶς πρὸς ἀλλήλα προσαρμόσαν. Οἱ ὕλισται εἶνε ἀνέκानοι νὰ ἐννοήσωσι τὸν «φαῦλον κύκλον» εἰς ὃν τόσον ἀνεπιστημόνως ἐμπίπτουσιν, ὡς ἐν κλοιῷ ἀνεκλήτου κα' ἀδικαστικῆς ἀποφάσεως τὸν ἐνυτῶν τράχηλον ἐντιθέμενοι. Ἡ νόησις ἡμῶν ἐμφαίνεται ἐν ὀργανισμοῖς, ἀλλὰ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ συλλήβδην καὶ ἐν τοῖς μέρεσι προϋποτίθην ἀναγκαίως τὴν νόησιν, διότι ταύτης εἶνε ἔργον,

Ἐὰν εἶνε ἀνάγκη νὰ προηγηθῶσι θαυμασίως προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι, ὅπως μεταβληθῇ ἡ ἀπόλυτος ἀνοία εἰς Νόησιν, δι' ἀνατολῆς ὀργανισμοῦ καταλλήλου, ἀρχομένου ἐξ ἀτελεσιτάτης τινὸς κυτταριώδους ὑφῆς, οὐχὶ ἐπαναλαμβάνωμεν, 250 000 ἐτῶν ἂν παρεμβάλλωμεν ἀπὸ τῆς ἐμφανείας τοῦ ἀνθρώπου μέχρι σήμερον, ἀλλὰ 250.000.000.000.000.000 τὸ ζήτημα θὰ ὑπολείπεται πάλιν ἄλυτον, τῆς «ἀνοίας» μενούσης τοιαύτης, διότι ἡ διαμόρφωσις τῆς κυτταριώδους ἐκείνης ὑφῆς θὰ εἶνε ἀναγκαίως ἔργον *Νοῦ*, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς λελογισμένης ἐννοίας τῶν μελῶν ὀρισμένην «*ιδέα*» ἀποδιδόντων, ἐκίστου ἰδίαν ἐπιτελοῦντος ἐργασίαν, θαυμασίως πρὸς τὰς τῶν ἄλλων ἐναρμονιζομένην!

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΑΡΝΕΛΛΟΣ

Καθηγ. Μαθηματικῶν

ΔΗΛΩΣΙΣ

Διὰ λόγους ὑγείας, διὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν, ἡ „**ΝΕΑ ΖΩΗ**“ δὲν θέλει ἐκδοθῇ τὸν Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον. Τὸ φύλλον τῆς 1ης Σεπτεμβρίου θὰ ἐκδοθῇ με διπλασίας σελίδας.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΕΛΓΙΟΝ

Ἡ ἐκκλησία μας ὑπῆρξεν ἡ κιβωτὸς ὅχι μόνον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀλλὰ καὶ τῆς ἑλληνικῆς Μουσικῆς

Ἀπὸ μίαν διάλεξιν

Τῇ 27ῃ Φεβρουαρίου εἰς τὸ Ἰνστιτούτον τῶν Ἀνωτέρων Σπουδῶν τῶν Βρυξελλῶν, ἔκαμεν ἐνδιαφέρουσαν διάλεξιν ὁ κ. Γκαστού: Ἡ Μουσικὴ ἐν τῷ Βυζαντινῷ Κράτει.

Ἐν ἀρχῇ ἀφοῦ ἐπισκόπησε συντόμως τὴν δύναμιν καὶ τὰ ὅρια τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, ἐπεκτεινομένου οὐ μόνον μέχρις Αἰγύπτου Παλαιστίνης καὶ Συρίας, ἀλλὰ καὶ μέχρις Ἰνδιῶν πρὸς Ἀνατολὰς καὶ ἐμνήσθη τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος πρὸς Δυσμὰς καὶ τῶν κτήσεις τοῦ Μ. Ἰουστινιανοῦ, ἐξηρεν εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ κατὰ τῶν βυρβάρων καὶ, παρὰ τὰς σκευωρίας τῶν αὐλικῶν (τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας), τὰ πάθη καὶ τὰς ἐσωτερικὰς διαμάχας, τὰ σκιερὰ χρώματα τῆς Βυζαντινῆς εἰκόνης, παρουσίασεν εἰς τὸ ἐκλεκτὸν ἀκρωτήριον τὸ Βυζαντινόν, τὴν πόλιν τοῦ Βύζαντος καὶ κατόπιν τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, τὴν βασιλίδαν τῶν Πόλεων, ὡς τὸν ἐκπολιτιστικὸν φάρον ὅλων τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ἐνῷ πέριξ ἐβασίλευεν ἀνὰ τοὺς βαρβάρους νύξ βαθεῖα καὶ ἀφεγγής. Καὶ ἀφοῦ παρετήρησεν ὅτι ἔχουσιν ἐξετασθῆ μέχρι σήμερον ἐν Ἑδρώπῃ ὑπὸ σοφῶν ἐρευνητῶν καὶ καθηγητῶν: ἡ τέχνη, ἡ Βυζαντινὴ, ἡ ἱστορία κτλ. ἔμειναν ἀγνωστοί: ἡ Μουσικὴ ἐν τῷ Βυζαντινῷ Κράτει, καὶ ἐπισύρει τὴν προσοχὴν τοῦ ἀκροατηρίου εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ (ἡ Μουσικὴ ἐν τῷ Βυζαντινῷ Κράτει, καὶ οὐχὶ ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ), θέλων δι' αὐτῆς νὰ δείξῃ τὸν σκοπὸν τῆς ὁμιλίας τοῦ.

Καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὸ θέμα τῆς διαλέξεώς του, διερωτᾶται ἂν παρέμεινε καὶ ποῦ, ἐν τῷ Βυζαντινῷ Κράτει, ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ μουσικὴ καὶ πῶς δύναται ν' ἀποδειχθῇ τοῦτο.

Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν παπύρων τῆς Ὀξυρρύγχου, εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ Αἰγυπτίου συβολαιογράφου εὐρέθησαν μεταξύ ἄλλων καὶ «νότοι μουσικῆς», αἱ ὁποῖαι ἐξητάσθησαν καὶ ἀνελύθησαν καὶ εὐρέθησαν «ταυτότονοι» μετὰ τὴν Ἑκκλησιαστικὴν μας μουσικὴν. Καὶ εἰς πίστωσιν, ἐνώπιον τοῦ ἀκρωτηρίου, φάλλοντα: ὑπὸ Κληρικῶν, καθημένου παρὰ τῷ ἀγορητῇ, δύο ἄσμάτι: Ἑκκλησιαστικά: «Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, ἰσῶσον ἡμᾶς» καὶ «Σῶσον ἡμᾶς, Χρὶς Θεοῦ...» Καὶ διὰ τὸ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας μουσικὴ εἶνε συνέχεια τῆς μουσικῆς τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, παίζει ἐπὶ τοῦ Κλειδοκυρβάλλου «τὲς νότοις» τοῦ ἀρχαίου αἰγυπτιακοῦ παπύρου, αἱ ὁποῖαι καταπληκτικῶς ὁμοιάζουν τὰ φαλέντα ἐκκλ. ἄσματα καὶ αἱ ὁποῖαι δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο, παρὰ ἑλληνικὸν ἔγμα ἀρχαῖον εἰς τὸν ἥλιον!

Κατόπιν ὁ ἀγορητὴς φέρει δλόκληρον σειράν ἱστορικῶν μορφητῶν ἀπὸ τοῦ 4ου καὶ 5ου μ. Χρ. αἰῶνος μέχρι τοῦ 10ου καὶ 11ου, ἐπικαλούμενος τὰς δι. ασωθείσας πληροφορίας Ζησίμου τοῦ ἀλχιμίστου καὶ γνωστοῦ, τῶν μουσικῶν

μας Πατέρων Ἰω. τοῦ Δαμασκηνοῦ, Κοσμά τοῦ Μαίουμα καὶ ἄλλων, τοῦ ὑπά-
του τῶν ἐκκλ. ποιητῶν Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ, Ἰουδαίου ἐκχριστιανισθέντος
καὶ ἐξ Ἀντιοχείας, τοῦ Μιχαήλ τοῦ Ψελλοῦ καὶ Ἰωάν. τοῦ Παχυμέρη, τοῦ
μουσικωτάτου Κουκουζέλη, Χρυτάφη, κλπ.

Μετά τὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας, ἀναζητεῖ καὶ εὐρίσκει καὶ τὴν **Κλίμακα**
τῆς Μουσικῆς ταύτης, ἣν: ἔμενεν ἐπὶ πολὺ διάστημα ἀκατάληπτος, ἀλλὰ σήμε-
ρον τὸ κελύπτον αὐτὴν μυστήριον ἤρθη διὰ τῶν ἐκυνῶν, ποῦ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς
διδασκαλίας τῶν Γνωστικῶν καὶ ἐξηκριβώθη διὰ τὸ α=Lune (Σελήνη), ε=Mer-
cure (Ἑρμῆς), η=Venus (Ἀφροδίτη), ι=Soleil (ἥλιος), σ=Mars (Ἄρης),
Γ=Jupiter (Ζεὺς) καὶ Ω=Saturne (Κρόνος), καὶ τὰ ἐφεξῆς ἀκατάληπτα ἕως
χθὲς συμπλέγματα: Γασηωσιου, σηωκιη, ιησω, ηιαισω, ουης, ιω, ωι, ουη,
ωωι, αωα, ατιγξ εἰνε ενότες μουσικῆς καὶ ἔχουν ὡς βάνιν τὴν **Πλανητικὴν**
Κλίμακα (G a m m e P l a n e t e r) διότι κάθε Νότα, ἐκφωλουμένη,
κατευθύνετο εἰς τὸ ὁρισμίνον ἀστρὸν καὶ ἐκείτους τὴν ἐπ' αὐτοῦ Θεότητα, κατὰ
τὰς δοξασίας τῶν Γνωστικῶν.

Διὰ μακρῶν ὁ σοφὸς διαλέκτης ἀναλύει τὴν Μουσικὴν Κλίμακα, τὰς
Κλαῖδας καὶ ἄλλα σχετικὰ, μὲ ἐφαρμογὴν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυβέλλου, τοῦ **Πρώ-
του** ὡς I a (πᾶ), τοῦ **Δευτέρου** ὡς m i (βου) κτλ. Καὶ εἰς βεβαίωσιν φάλλονται τὰς
«Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε ..» εἰς α' καὶ α' «Ὅτε κατήλθες πρὸς τὸν θάνατον,
ἡ Ζωὴ ἀθάνατος...» εἰς β'.—Τὸ ἀκροατήριον μένει κατάπληκτον πρὸ τῶν ἀπο-
καλύψεων τούτων καὶ τῆς ὠραιότητος τῶν ἐκκλ. ἀσμάτων. Καὶ ὁ κ. Γκασιτοῦ
συνεχίζει τὴν διὰλεξιν τοῦ ἀναζητιῶν καὶ περιγράφων τὰ διάφορα μουσικὰ ὄργα-
να τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς: λύραν μὲ 11 χορδὰς, κοιλιακόν, ψαλτήριον, κύμβα-
λον, ἡμονοκάλαμον, δικάλαμον καὶ πολυκάλαμον, **Ὀργάνον** κ.τ.λ. Ἐπὶ τοῦ τε-
λευταίου ἐνδιατρίβει ἐπὶ πολὺ καὶ ἀναφέρει πῶς ἦτο τοποθετημένον εἰς τὸν Νάρ-
θηκα καὶ ὅταν ὁ Αὐτοκράτωρ εἰσῆρχετο εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας ἀνεκρού-
ετο τοῦτο. Ἀπὸ ἐπιστολῆν δὲ ἀραβὸς αἰχμαλώτου, σταλθεὶς ἀπὸ Κων' πόλεως
εἰς Βαγδάτην, (κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα), ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφ. θ, καὶ ἀνευρεθείσαν
τελευταίως, ἔχομεν ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ **Ὀργάνου**, τὸ ὅποιν κατὰ τὴν
ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων ἐπαιζεν εἰς τὴν ἀνακτορικὴν Αἰθουσαν, ὅπου παρευ-
ρίσκετο καὶ ὁ Ἀραβ καὶ τοῦ ὁποίου ἡ περιγραφὴ δὲν ἀφίνει καμμίαν ἀμφιβολίαν
ὅτι ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ σημερινόν Orgue, τελειοποιηθὲν βεβαίως. Καὶ ἐπὶ
τοῦ σημείου τούτου ἀναφέρει τὰς σχέσεις τῆς Βυζαντινῆς Αὐλῆς μὲ τοὺς Φράγ-
κους καὶ τοῦς Πάπκας καὶ ἰδὼν, τὸν Γρηγόριον τὸν Μέγαν, τὸν εἰσηγητὴν τοῦ ἐλ-
ληνικοῦ Ὀργάνου (Orgue) εἰς τὴν Δύσιν.

Ἀπὸ τὰς ὁμιλίας δὲ καὶ ἐξηγήσεις, (ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὰ ἀρχαῖα τῶν
Εὐρωπαϊκῶν Βιβλιοθηκῶν, μετὰ τὸ ἀπεσπασμένον τῆς Βυζαντινῆς Αὐλῆς καὶ τῶν
Φράγκων, καταφαίνεται ὅτι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ μουσικὴ διεισηγήθη εἰς τοὺς
κόλπους τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας, ἐμφυλμένων δὲ ἡ Βυζαν-
τινὴ μουσικὴ ἐξελέγηθη ὡς μίγμα ἀραβοπερσικῆς μουσικῆς, καὶ ἐβελίσθη
ἡ ἰδέα αὐτῆς εἰς πληροφάνειαν ἀδικοῦς κελουγῆρου Φράγκου!

Ὁ σοφὸς ὁμιλητὴς ἀνασκευάζει τὴν γνώμην ταύτην καὶ, ἐξετάζων τὴν βῆσιν καὶ τὴν γραφὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς (γραφὴ Βυζ. μουσ.), φέρει ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς γνώμης του τὴν μαρτυρίαν, ὅτι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς βασιλείδος τῶν πόλεων τὸ εὐ. εὐθὺν ἑλληνοκέν ὄργανον δὲν ἔγινεν ἀποδεκτὸν ἀπὸ τὸν Κατακτητὴν, ὡς ἔχων μουσικὴν βῆσιν ἐναρμόνιον καὶ διάφορον τῆς ἀραβοπερσικῆς μουσικῆς· μὲ τόνους χρωματικούς καὶ διατονικούς. Βεβαίως ὑπάρχει εἰς τὴν σημερινὴν μας μουσικὴν καὶ τὸ χρωματικὸν καὶ διατονικὸν μέλος, ἰλλ' εἶνε μεταγενεστέρα παρεμβολὴ ὑπὸ μουσικῶν, ζησάντων ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ εὐρεθέντων ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀρμενικῶν καὶ τουρκικῶν κύκλων, καὶ ἀναφέρει Πέτρον τὸν Λαμπάδιον ἐκ Πελοποννήσου, τοῦ ὁποίου φάλλεται τὸ : «Κύριε, ἐκέκραξο ...».

Ἡ ἑλληνικὴ μουσικὴ ἔχει σχεδὸν πάντοτε δάσιν τὸ ἐναρμόνιον μέλος. Καὶ φάλλονται : «Ὁ παλάμη τῇ ἀχράντη, δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον...» «τὴν ὠραιότητα τῆς Παρθενίας σου...» καὶ τελευταῖον ὁ πολυχρονισμὸς τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος ἡμῶν Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου : «Πολλὰ τὰ ἔτη». Ἐπιστέφεται δὲ ἡ ὅλη λαμπρὰ καὶ διαφωτιστικὴ διάλεξις διὰ δύο ὠραιότητας λαϊκῶν τραγουδιῶν τῆς Ρουμανίας εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἐπίδρασις τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ὡς γνωστὸν, ὑπῆρξε μεγάλη.

Βρυξέλλαι, Ἀπρίλιος, 1933

Γ. ΒΟΥΡΑΚΗΣ

Ἡ ΓΝΩΜΗ ΚΛΗΡΟΥ ΚΑΙ ΛΑΟΥ

«Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ συμφωνήσωμεν πρὸς τὴν διατυπωθεῖσαν ἐσχάτως γνώμην, καθ' ἣν οὐδεὶς ἄλλος δικαιούται δῆθεν νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ὁμιλῇ περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας παραγμάτων, πλὴν τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου καὶ τῆς διοικούσης Ἱερᾶς Συνόδου. Καὶ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ συμφωνήσωμεν πρὸς τὴν γνώμην ταύτην διότι αὕτη ἀντίκειται πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν ἐννοίαν τῆς συγκροτήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Διότι ἡ Ἐκκλησία μας δὲν ἐστέρησέ ποτε τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαόν της τοῦ δικαιώματος νὰ ἔχῃ γνώμην ἐπὶ τῶν σπουδαιωτάτων θεμάτων, τὰ ὁποῖα τὴν ἀπασχόλησαν ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς συστάσεως της μέχρι σήμερον. Ὅχι, μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε ἀπεδέχθη ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὡς κανονικὰς καὶ ἐγκύρους τὰς ἀποφάσεις τῶν διοικητικῶν της ὀργάνων, ὡς αὐταὶ προφανῶς ἀντέκειντο εἰς τὴν ἐκπεφρασμένην κοινὴν γνώμην τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, τὴν ὁποίαν διὰ τοῦτο ἐφρόντιζον νὰ διαφωτίσωσι καταλλήλως καὶ αὐτοὶ οἱ μέγιστοι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες. Ἄλλο εἶνε τὸ ζήτημα, ὅτι δὲν δικαιούται κανεὶς ἐκ τῶν τοῦ κλήρου ἢ τοῦ λαοῦ νὰ πιστεύῃ—ὡς πρὸς τὸ δόγμα—ἄλλα τῶν ὅσα πιστεύει ἡ Ἐκκλησία του, ἢ νὰ θέτῃ αὐτὸς αὐθαίρετως εἰς ἐφαρμογὴν τὰς ἀτομικὰς του γνώμας—ἐπὶ ζητημάτων ἰδέως καὶ διοικήσεως—καὶ νὰ

προβαίνει αὐτὸς εἰς μεταρρυθμίσεις οἰασθήποτε, ἄνευ τῆς κανονικῆς ἐγκρίσεως τῆς ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς τοῦ ἀρχῆς. Πᾶς τις ὁμῶς δικαιεῖται νὰ ἔχῃ γνώμην ἐπὶ τῶν τελευταίων τούτων ζητημάτων, τὴν ὁποίαν καὶ δύναται νὰ ἐκφράσῃ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ δι' ὅλων τῶν νομίμων μέσων, προσέχων μόνον μήπως διμιοιργήσῃ σχίσμα. Καθῆκον τῶν ἡγουμένων τῆς Ἐκκλησίας εἶνε νὰ ἀκούωσι τὴν φωνὴν τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ Λαοῦ ἐπὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων καὶ νὰ διαφωτίζωσιν αὐτὸν εἰς βαθμὸν ἀποκλείοντα πᾶσαν παραξήγησιν ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ Κλήρος καὶ ὁ Λαὸς ἐπιθυμεῖ καὶ δύναται νὰ ἔχῃ γνώμην».

Αὐτὰ τὰ ὀρθά, αὐτὰ τὰ λογικά, βροντοφωνεῖ διαμαρτυρομένη ἡ παλαίμαχος «Ἀνάπλασις» (ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 5 καὶ χρονολ. 1 Μαρτίου ἐ. ε. φύλῳ τῆς). Οἱ ζητοῦντες νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν σιωπὴν εἰς τὸν Κλῆρον καὶ Λαὸν ἐνεργεῖσιν ἀντιθέτως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Πρέπει νὰ ἐννοήσωσι τοῦτο· πρέπει νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι, χωρὶς νὰ τὸ θέλωσιν ἴσως, βλάπτουσι πολὺ, πᾶρ' πολὺ Χαίρομεν πολὺ διότι ἡ συνάδελφος «Ἀνάπλασις» ἐξ ὅλων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν κηρύσσει ἐαυτὴν διαφωτοῦσαν ριζικῶς πρὸς ἐκείνους, οἵτινες διατυποῦν τὴν γνώμην «καθ' ἣν οὐδεὶς ἄλλος δικαιεῖται δηθὰν νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ὁμιλῇ περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων πλην τοῦ ἀρμοδίου Ὑποργείου καὶ τῆς διοικούσης Ἱερᾶς Συνόδου», καὶ οἵτινες διὰ τοῦτο καὶ ἔχουσι κηρύξει διωγμὸν ἐναντίον τῆς „ΝΕΑΣ ΖΩΗΣ“ διότι ὡς ἔχει καθῆκον ἐκφράζει τὴν γνώμην τῆς ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἀπλῆς τάξεως καὶ διοικήσεως, ἵνα διαφωτίσῃ.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ

Ἡ «Νέα Ζωή» πιστεύουσα ἀκραδάντως ὅτι ἡ συζήτης καὶ μετ' ἐπιτασίας ἐξέτασις τῶν κοινωνικῶν, ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν ζητημάτων, εἶνε πολὺ ὠφέλιμος, καὶ δι' ἐν αἷς ἡμέραις ζῶμεν, τοῦ ὅλως ἀπροσδόκητα παρουσιάσθησαν εἰς τὸ μέσον κοινωνικά, καὶ ἠθικοκοινωνικά ζητήματα, θρησκευτικὴ δὲ κρίσις ὀχι μικρὰ, εἰς ἀνησυχίαν μεγάλην ἐμβάλλει τοὺς ἀληθεῖς χριστιανοὺς, θέτει πρὸ ὀφθαλμῶν τῶν ἀναγνώστων τῆς τὰ ἐξῆς ἐρωτήματα:

1) Ποῦ ἀποδοτέα ἡ τρομακτικὴ ἀφοιτησία εἰς τοὺς ναοὺς κατὰ τὰς Κυριακάς, αἵτινες ἐτάχθησαν διὰ τὴν κοινὴν προσευχὴν, καὶ διὰ τίνων μέσων θὰ κατορθοῦτο νὰ προσελκυθοῦν οἱ πιστοὶ εἰς τοὺς ναοὺς;

2ον) Ποῦ ἀποδοτέα ἡ μεγάλη θρησκευτικὴ ἀδιαφορία τοῦ λαοῦ, καὶ διὰ τίνων μέσων θὰ κατορθοῦτο νὰ γνωρίσῃ ἡ πληθὺς τῶν χριστιανῶν τὸ σωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ. ἵνα οὕτω τὴν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν διαδεχθῇ ἀληθὴς κατὰ Χριστὸν θρησκευτικότης;

3ον) Ποῦ ἀποδοτέα ἡ μεγάλη καὶ ἀνησυχαστικὴ μείωσις τοῦ σεβασμοῦ τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν κλῆρον, καὶ πῶς καὶ διὰ τίνων μέτρων καὶ προσπαθειῶν, ὁ κλῆρος θ' ἀπέκτα τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν;

4ον) Ποῦ ἀποδοτέα ἡ θρησκευτικὴ ἀδιαφορία, κατὰ πλειοψηφίαν τῶν μορφωμένων;

5ον) Ποῦ ἀποδοτέα ἡ οὐχὶ μικρὰ θρησκευτικὴ ἀδιαφορία τῆς πληθύος τῶν νέων ἀμφοτέρων τῶν φύλων;

βον] "Αν εξακολουθήσῃ ἡ τόσῃς ἐκτάσεως θρησκευτικῇ ἀδιαφορίᾳ τοῦ λαοῦ καὶ ἡ παραιονή αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπίσης τόσῃς καταπληκτικῇς ἐκτάσεως ἄγνοιαν τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ποῖα ἔα εἶνε τὰ πιθανὰ ἀποτελέσματα ἐκ τούτου, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως;

Τ' ἀνωτέρω ἐρωτήματα καὶ θέματα θέτουσα ἡ «ΝΕΑ ΖΩΗ» πρὸ ὀφθαλμῶν τῶν ἀγαπητῶν ἀναγναστῶν της. λαϊκῶν καὶ κληρικῶν δηλοῖ ὅτι εὐχαρίστως θέλει καταχωρήσει τὴν ἐπὶ τούτων γνώμην των. Οἱ λαῖκοι ἀποτελοῦν τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ δι' αὐτὸ ἡ σοβαρὰ καὶ μελετημένη γνώμη των, ἀνάγκη νὰ ἀκούηται καὶ νὰ λαμβάνηται ὡς ἔφει.

«ΝΕΑ ΖΩΗ»

ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΝ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

"Οτι μὰ; ἐκκληροδοῦσιν ἐξ ἀντιλήψεων ἀνθρωπίνων τὸ μακρὸν παρελθὸν θὰ ὑποχωρήσῃ καὶ δὴ ταχέως καὶ θ' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ καὶ συμφώνου ταῖς Γραφαῖς. Ἐντὸς αἰκοσαετίας, ἂν μὴ καὶ ἐνωρίτερον, πολλὰ παλαιὰ θὰ ἀντικατασταθοῦν καὶ θὰ ἐγκταλειφθοῦν τελείως. Κανεῖς, μὰ ἀπολύτως κανεῖς, δὲν θὰ ἠμπορέσαι νὰ ἁμφοδίσῃ τοῦτο. Πρὸ 15 ἐτῶν πόλεμος καὶ λύσσα κατὰ τῶν κειρόντων τὴν κόμην (σύμφωνα μὲ τὴν κατηγορηματικὴν διαταγὴν τῆς Γραφῆς Α' Κορινθ. ια' 14—15) κληρικῶν. Νῦν μητροπολίται, ἐπίσκοποι, ἱερεῖς καὶ διάκονοι οὐκ ὀλίγοι εἰνε κεκαρμένοι. Πρὸ 12 ἐτῶν ἀπηγορεύετο ὡς ἀντιθρησκευτικὸς καὶ αὐτορθόδοξος ἡ ἡλεκτροφωνισμὸς τῶν ναῶν. Νῦν οἱ ναοὶ, ὅπου ὑπάρχει ἡλεκτρικὸν ρεῦμα, εἰνε ἡλεκτροφωνισμένοι. Τὸ 1914 εἰς καθολικὸς ἐπίσκοπος (Ἰσπανός), δι' ἐγκυκλίου τοῦ ἀπηγγέρευσε τὴν μετὰβασιν κληρικῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον δι' αὐτοκινήτου! καὶ ἐν Ἑλλάδι μάλιστα ἐγένετο θόρυβος τὸ 1919—20 δημοσιογραφικὸς διὰ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτοκινήτου ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου τότε Ἀθηνῶν Μελετίου. Νῦν μόνον ἀνισόρροπος τελείως δύναται νὰ κατηγορήσῃ τὴν ἀνάβασιν κληρικῶν ἐπ' αὐτοκινήτου. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐθεωρεῖτο αὐτορθόδοξος ἡ γνώμη ὅτι θεὸν νὰ εἶνε καθίσματα εἰς τοὺς ναοὺς διὰ νὰ κάθηνται οἱ ἐκκλησιαζόμενοι. Νῦν παρατηρεῖ κανεῖς τοὺς ναοὺς τῶν πόλεων πλήρεις καθισμάτων. Εἶδομεν φωτογραφίας τοῦ ἐν Ἡν. Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ἑλληνικοῦ Ὀρθοδόξου Κλήρου (συναντηθέντος πρὸς σύσκεψιν). Μόνον ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηναγόρας καὶ ἕνας ἄλλος ἐπίσκοπος ἔφερον ράσα. Οἱ ἄλλοι πάντες ἔφερον τὸ κοινὸν ἐνδυμα τοῦ πολίτου· γενειάδα δὲ μακράν οὐδεὶς ἔστρεψε, τινὲς δ' οὐ δόλως ἔφερον. Τὸ ποίμνιον των δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑλλήνας μεταναστεύσαντας ἀπὸ ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος; Καὶ ὅμως οἱ ἀπὸ πάσης ἑλληνικῆς γωνίας ἐν Ἀμερικῇ ἑλλήνας δὲν ἐσκυδαλίσθησαν οὐδ' ἐκλονίσθη τὸ παράπαν ἡ ὀρθοδοξία των.

"Ο νῦν πάπας Ρώμης εἶνε ὁ πρῶτος πάπας ὁ ὁποῖος ἐγκατέστησε λουτρὰ εἰς τὰ διαμερίσματα του, ἔχει ἰδιόκτητα αὐτοκίνητα, χρυσοῦν τηλέφωνον ἐπὶ τοῦ γραφείου του, ἀποστέλλει τοὺς ἱεραποστόλους του δι' ἀεροπλάνου, ἔχει κινήσει τοὺς κώδωνας τῶν ναῶν δι' ἡλεκτρισμοῦ, ἔχει τοποθετήσῃ μεγάφωνα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ τοῦ Ἀγ. Πέτρου ὥστε ν' ἀκούεται ἡ μουσικὴ καὶ ἡ λειτουργία εἰς τὰ πλεον ἀπόκεντρα διαμερίσματα τοῦ ἀπεράντου κυρίου καθὼς καὶ εἰς τὴν πλατεῖαν, καὶ ὅμως οὐδεὶς ἐχαρκτήρισε πάντα ταῦτα, καθὼς καὶ σημαντικοὺς νεωτερισμοὺς τοὺς ὁποῖους ἐπέφερον εἰς τὴν λατρείαν ὡς ἀντικαθολικά.

"Ο πρῶτην μητροπ. Κερκύρας Ἀθηναγόρας καὶ νῦν ἀρχιεπ. ἐν Νέᾳ Ἰόρκῃ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰσήγαγεν εἰς τὴν λατρείαν τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν ἐν τοῖς ναοῖς τῆς Κερκύρας,

ἔτσι λοιπὸν ἕνα ἕνα θὰ διωρθοῦνται ἢ θὰ ἐγκαταλείπεται καὶ ἐντὸς 20

ἐτῶν θὰ εἶνε τελείως διαφορετικὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα. «Τὰ πάντα ρεῖ» καὶ μόνον εἶτι γράφει τὸ Εὐαγγέλιον θὰ μείνῃ ἀμετάβλητον μέχρι τῆς συντομῆς τοῦ αἰῶνος.

Οἱ κατὰ τῶν ἐκκλ. μεταρρυθμίσεων ὁδοναταὶ κανεῖς νὰ εὐνοήσῃ πῶς σκέπτονται. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει νηστείας. Ποιὸς τηρεῖ σήμερον τὰς νηστείας; οὐδεὶς! Τὸ πολὺ πολὺ τηρεῖται Ἀρρεοφαγία τὰς πρώτας ἐξ καὶ τὰς τελευταίας ἁλλας ἐξ ἡμέρας τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Δὲ γίνεται ὅχι μόνον εἰς τὰς πόλεις ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μερόπια χωρία. Ὁ λαὸς μόνος τοῦ κάμνει τὰ μεταρρυθμίσεις, ὅταν εἰς εἶνοι τοῦ ἔπρεπε νὰ κάμουν ἡ μάλλον νὰ μεταρρυθμίσουν ἐγκαίρως τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τοῦ ὁρίμας δὲν τὸ κάμουν. Ὅταν ὁ λαὸς ἀναγκάζεται νὰ μεταρρυθμίσῃ ἓνα ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα, αὐτὸ ἔχει τοῦτο τὸ μέγα μειονέκτημα: Εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ κλονίζεται ἐπικινδύνως ἢ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐμπιστοσύνη τοῦ καὶ σεβασμοῦ. Ἐάνως τάχιστα, πᾶν τὸ μὴ δογματικόν, δὲν μεταρρυθμισθῇ σύμφωνα μὲ τὰς σημερινὰς συνθήκας καὶ ἀντιλήψεις, ὁ λαὸς μόνος τοῦ θὰ τὰ μεταρρυθμίσῃ ὅλα.

ΕΝΙΑΥΣΙΟΣ ΣΤ' ΘΜΟΣ

Διὰ τοῦ παρόντος φύλλου ἡ „ΝΕΑ ΖΩΗ“ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἑβδομὸν ἔτος. Διήνησεν ἐξ ἑπταγωνισμένη τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, ἦτοι προσπαθήσασα πάσῃ δυνάμει νὰ φαῖν ὠφέλιμος. Οἱ πολλοὶ ὁμολογοῦν ὅτι ὠφέλιμος καὶ ὠφελεῖ ἀληθῶς δι' ὅσων ἔγραψε καὶ γράφει. Τινὲς, εὐαρίθμοι, ὡς μὴ ὠφελεῖ κατ' ἐπανάληψιν ἠθέλησαν νὰ τὴν βλάψωσι καιρίως. Τοῦτους τοὺς συγχωρεῖ.

Ἡ ἔκδοσις παρ' ἡμῖν, ἐνὸς περιοδικοῦ δημοσκοπικοῦ, δὲν εἶνε ἐπιχειρήσεις κερδοσκοπικῆς, ἀλλὰ μία θυσία μεγάλη εἰς κόπους καὶ χρέμα, ὁμειβομένη πολλὰς μὲ διωγμοὺς ἐκ μέρους ἐκείνων, οἵτινες ἔπρεπε νὰ τὴν ἀναγνωρίσωσιν ἐκ μέρους ἐκείνων, οἵτινες ἔπρεπε νὰ ἐνισχύσωσιν ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς τοιαύτας προσπάθειάς. Ἡ „ΝΕΑ ΖΩΗ“ στηριζομένη εἰς τὴν ἀμέριστον ἀγάπην καὶ ὑποστήριξιν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς καὶ πρωτίτως εἰς τὴν θείαν ἀντιλήψιν καὶ βοήθειαν, θὰ χωρήσῃ πρὸς τὰ ἐμπρὸς, εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος.

ΗΜΕΙΣ ΚΑΙ Οἱ Ἄλλοι

Εἰς τὴν Ρουμανίαν ἀπὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον οὐδεὶς, ἀπολύτως, χειροτονεῖτο ἱερεὺς μὴ πτυχιούχος νολλεγίου (ἀνωτέρας ἱερατικῆς σχολῆς). Τοῦτο δὲν ἐδωκερῆθη ἀρμενὸν καὶ τώρα μᾶς ἔρχεται ἡ εἰδησις ὅτι ἐψηφίσθη νόμος κατ' ὃν διὰ νὰ χειροτονηθῇ τις ἱερεὺς δεῖν νὰ εἶνε πτυχιούχος τῆς θεολογικῆς σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου. Ἐπίσης αὐστηρῶς ἀπηγορεύθη νὰ εἶνε ἐφημέριοι ἱερομόναχοι.

Ἐμεῖς διὰ τὴν χειροτονίαν ἱερέως ἀπαιτοῦμεν ἐνδεικτικὸν τρίτης!! τάξεως ἐξαταξίου (ἄλλοτε καὶ δημοτικῶν σχολείων!!), ἀφήναμεν δὲ νὰ κατακλυσθῶσιν αἱ πόλεις καὶ ἡ ὑπαῖθρος ἀπὸ ἱερομονάχους (καλογήρους), οἵτινες μάλιστα ἐσχάτως ἰδρύνουν τῇ συνεργασίᾳ γυναικῶν μονὰς, μὲ τροφίμους γυναῖκας!!!